

Grund & gränser III

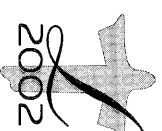
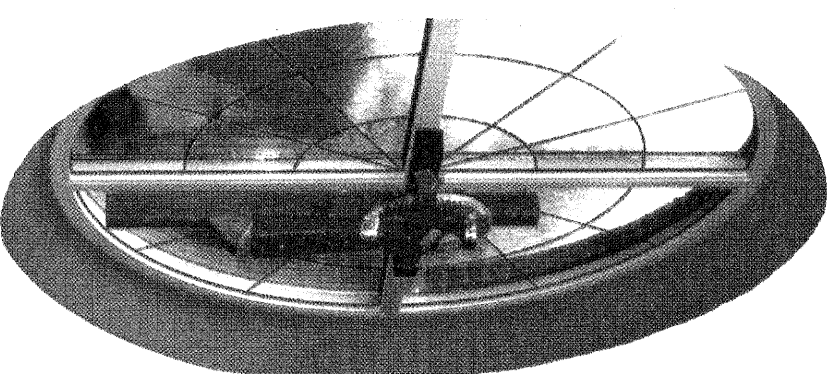
– ett apostoliskt format kyrkoliv

Vid det första Linköpingsmötet 1997 antogs GRUND & GRÄNSEK, EN DEKLARATION OM KYRKANS TRO OCH LIV.

Den innehöll två avdelningar: Den första var en kort sammanställning av den klassiska kristna trons grunder. Den andra var en skiss till ett apostoliskt format kyrkoliv.

På samma sätt om den första avdelningen i häftet från 1997 vid det andra Linköpingsmötet, år 2000, presenterades i en mer utförlig genomgång, har nu också den andra delen utvidgats till en längre framställning. Den överlämnas nu till alla som kommer till det tredje Linköpingsmötet, i november 2002 – och alla andra som av intresse vill läsa det.

I förordet skriver biskop Bertil E Gärtner: "Om vår kyrka skall ha en framtid behövs många, enskilda såväl som församlingar, som med stort allvar söker sig till källorna och vill leva av dem."

Linköpingsmötet 2002

INNEHÅLL

Förord	3
Inledning	4
1. Gudstjänsten	4
2. Diakonin	6
3. Missionen	8
4. Bönen	11
5. Bibeln	12
Bibelbruk	12
Bibelinsikt	14
6. Sakramenten	16
Dopet	16
Nattvarden	18
7. Ämbetet	19
8. Gemenskapen	20

Förord

Vid det första Linköpingsmötet 1997 presenterades GRUND & GRÄNSEER, EN DEKLARATION OM KYRKANS TRO OCH LIV.

Den innehöll två avdelningar. Den första handlade om den kristna trons grund, om Gud, om Jesus och människornas frälsning, om uppenbarelsen, om lagen och kristen livsstil och om kyrkan – och om de avvikelser från Guds Ord som blivit allt vanligare i vår kyrka. Den andra delen var en skiss av kristet liv under rubriken "Ett apostoliskt utformat kyrkoliv för Svenska kyrkan".

Vid det andra Linköpingsmötet, år 2000, kom GRUND & GRÄNSEER II, som gav en längre framställning av den första delen av det första dokumentet.

Skissen av det apostoliska kyrkolivet har nu utvidgats i en längre framställning, kallad GRUND OCH GRÄNSEER III.

Som vid de förra publikationerna har material tagits fram av olika medarbetare. Det har sedan bearbetats av Erik Petén.

I förhoppningen att också detta häfte skall bli till hjälp för dem som konkret vill leva ett apostoliskt kyrkoliv överlämnas det till alla som kommer till Linköping 2002 och till dem som av intresse vill läsa det.

Om vår kyrka skall ha en framtid behövs många, enskilda såväl som församlingar, som med stort allvar söker sig till källorna och vill leva av dem.

I den bedjande kyrkans gemenskap

+ *Berthl E. Gärtner*

Inledning

I Sverige undgår ingen kyrkorna. Den vägfarande har dem som orienteringspunkter i landskapet, tättare i de gamla slätthygderna, glesare i nybyggarland. I städer och tätorter finns de, ofta centralt, alltid synligt. I Stockholms centrum kan man på en tio minuters promenad räkna till lika många kyrkor.

Men dessa byggnader är inte kyrkor om de inte används till det de är byggda för, kristen gudstjänst.

När människor samlas till gudstjänst blir kyrkan synlig. När de stämmer in i bönerna, psalmerna, bekännelserna, får kyrkan röst. När Ordet och sakramenten delas ut och tas emot, handlar kyrkan.

I mötet med Gud Trening fogas människor in i en gemenskap som sträcker sig från apostlarnas dagar till tidens slut och över alla världsdelar och länder. Här och nu är den en församling.

1. Gudstjänsten

I gudstjänsten möter Gud hela församlingen och på samma gång varje enskild. Man går till kyrkan för det personliga mötet, bara jag och Gud, och så är man i en stor skara: de som är här i dag, de som tar emot Herren Jesus i Ord och sakrament i alla länder och alla tider och de som står inför Guds tron i evigheten. Det finns mycket glädje och värme i att se de kända ansiktena och trycka vänliga händer. Men det som håller oss samman och skapar gemenskapen är att vi tillsammans möter Gud, överväldigande och barmhärtig. Det mötet blir mest påtagligt när församlingen tillsammans går fram till altaret.

I söndagens högmässa förkunnas, i apostlarnas efterföljd, Guds väldiga gärningar, att han lät sig födas som människa i den Jesus som dog för våra syndens skull och uppväcktes från de döda för vår rättfärdiggörelses skull. Här ges Guds Ord i undervisning, i vägledning, i fostran till helighet. Här bekänner Guds församling den tro som en gång för alla har anförtrots de heliga. Här förenar sig Kristi uppståndelsekropp med mänskliga kroppar för att i dem bäras ut i världen.

Högmässan är från början övertygade kristnas gudstjänst. De vet att de inte är värdiga att komma inför Gud som är helig och rättfärdig. De vet att de är syndare. De vet också att Gud inget hellre vill än förlåta deras synder. Även som förlåtna är de kristna helt beroende av Guds förbarmande, så de tar till de tio spetsåskas rop om det. Svaret blir en påminnelse om hur Gud förbarmar sig över sin mänsklighet, änglasången vid Jesu födelse. Församlingen i sin tur svarar på den med en lovsång till den Treninge. Så följer läsning ur Bibeln med förklaring och tillämpning. Till Ordet säger församlingen sitt ja med trosbekännelsens ord.

Nattvardsmässan börjar med att församlingen, tillsammans med Herrens trogna i alla tider och hela den himmelska härskaran, stämmer in i den änglasång som profeten Jesaja hörde i Jerusalems tempel och sedan i hyllningssången vid Jesu intåg i Jerusalems. Efter Jesu ord när han instiftar nattvarden ber vi som han lärde sina lärjungar – och oss. I detta fogas församlingens förböner in, för kyrkan och för dem som har ansvar i den, för samhället och världen och för dem som har ansvar där, för de ensamma och sjuka, för andra som ligger på våra hjärtan och för alla människor. Som en bekännelse till den Jesus Kristus som nu är närvarande i brödet och vinet på altaret sjunger vi Johannes Döparens vitnesbörd om Guds lamm. Inför mötet med världen utanför kyrkan får vi med oss en välsignelse.

För den som är främmande för kristen tro är naturligtvis det mesta av detta obegripligt. Trots det är denna gudstjänst kyrkans viktigaste öppning mot det flertal som inte regelbundet deltar i församlingens liv. Visst kan sången, musiken, predikan, människors engagemang, både församlingens och prästens, vara tilltalande, kanske tilldragande, även om man inte är särskilt klar över vad som pågår. Människor känner att här finns något som angår dem eller något som de har sökt efter, känner närvaron av det heliga. Begripligheten blir inte det enda, inte det avgörande.

De flesta församlingar firar också andra gudstjänster än högmässan: dagliga böner under veckans alla dagar, predikoguds-tjänster, musikandakter, bönestunder, veckomässor.

Med rötter långt ned i Gudsfolkets historia finns en bönerytm med dagliga morgon- och aftonböner. Jesus och den kristna kyrkan fortsatte att leva i denna bönerytm med Psaltarens psalmer och andra bibliska texter som bärande delar. I vår kyrka i dag finns oftast bara små rester härav. De gemensamma dagliga bönerna är

dock en del av det apostoliskt formade kyrkolivet och tillhör därför det som vår kyrka med glädje kan utveckla och mer låta finnas med i församlingens gudstjänstliv.

Högmassan firar, på veckans första dag, Guds skapelseverk både här i tiden och i det nya rike som Jesus med sin uppståndelse på söndagens morgon är ingången till. Församlingens andra gudstjänster hör ihop med högmassan. De kompletterar och berikar varandra. Församlingen talar och umgås med Gud och med varandra på mångfaldigt sätt – med högmassan i självklart centrum.

1 Mos 12:2-3, 4 Mos 6:24-26, Ps 92:1-2, 145:2, Jes 6:3, Joel 2:15-17, Matt 6:9-13, 18:20, 26:26-28, Mark 11:9, Luk 2:14, 5:8, 10:38-42, 17:13, Joh 1:14, 11:29, Apg 2:11, 22-32, 46, 17:32-34, Rom 4:25, 7:18, 12:1, 1 Kor 10:16-17, 14:24-25, 2 Kor 3:3, Ef 4:11-13, Fil 4:5-6, Kol 3:16-17, 2 Tim 3:16, Hebr 10:22-25, Jud 3, Upp 7:9-12, 19:1, 6-9.

2. Diakonin

Ibland när orden inte fram. Då kan händer nå längre. Ett namn på kyrkans diakoni är just "Kristi händers ämbete".

Omsorgen om dem som behöver hjälp har alltid funnits i kyrkans liv. Nya testamentet har många exempel på det. Omkring år 250 underhöll församlingen i Rom 1500 änkor och hjälpbehövande. Diakonen Laurentius, som led martyrdöden 258, var en av dem som hade hand om det. Hundra år senare klagade kejsar Julianus, hedningen av Konstantins ätt: "Utom sina egna fattiga föder galiererna också våra som saknar vår omsorg." Längre fram kom mycket av sjuk- och fattigvården att falla på de kyrkliga ordnarna. Efter dem tog de lutherska prästgårdarna vid, där inte minst prästtjänarna gjorde mycket. De senaste drygt hundra åren har diakonin fått egen personal, formellt också infogad i det kyrkliga ämbetet.

Det finns en risk att de som har diakonin som yrke uppfattas som en av de specialiskårer som i vårt samhälle förväntas möta människors alla behov och som då lätt blir andras ursäkt för att göra mindre eller ingenting. För mer krävande uppgifter är en viss arbetsfördelning nödvändig. Men den riktpunkt Jesus ger är en

annan: "Den som vill vara något bland er, skall vara de andras tjänare". Här använder evangelisterna ordet diakonos, en som tjänar fritt och frivilligt. Ordet används också om Jesus själv.

Att tjäna är en ofrånkomlig del av det kristna livet. Det hör till det liv som de som har varit i Guds hus bär med sig ut i världen och vardagen. De som har tagit emot förlåtelse för sina överträdelser och försummelser, de som har blivit befästa i sin tro på Erälsaren, de som i sina kroppar bär Kristi kropp, de har inte fått dessa gåvor för att behålla dem för sig själv. De har fått för intet, för att i sin tur ge för intet.

Vem eller vad den enskilde kristne får i uppgift att tjäna avgörs ofta av omständigheter man inte själv råder över. Andra gånger väljer man själv, till exempel när man går in i ett äktenskap eller tackar ja till ett jobb. Några får av kyrka och församling det särskilda uppdraget att ägna sig åt diakonin på heltid. I tjänsten blir en av uppgifterna att förlösa och vårda den vilja att vara med och göra något för andra, som så många går och bär på. Mycket sker i tysthet, där människor råkar vara. Men ibland behövs en puff för att få i gång till exempel en besöksjänst eller en samtalsgrupp för dem som mist en närstående.

Diakonin är till för att hjälpa Guds skapelse att fungera. Om människors villkor vänds till det bättre, om deras trassligheter reder ut sig, om de kommer på fötter, glädder den sig. Om den får uppskattning och tack, tar den emot. Om kontakten blir ett steg på vägen mot tro eller rent av ett steg på tross väg, tackar den Gud. Men den begär ingenting av allt detta. Den sätter inte upp specifika mål som ger tillfredsställelse om de uppnås och besvikelse om de inte uppnås. Den har inte den sortens förväntningar som så lätt blir till krav.

Just i sin kravlöshet löper diakonin samma risk som allt mänskligt givande, att den som ger kommer i överläge och att den som får kommer i underläge. Många som uppriktigt ville hjälpa och göra något för andra fick i verkligheten makt över dem hon tjänade; en och annan av dem fann att det kändes bra. Ett annat sätt att få makt är att göra sig oumbärlig; så kan den, som skulle vara en tjänare, göra sig till en herre.

Sättet att undvika dessa faror är att den som delar ut Guds gåvor själv lever av Guds nåd. Den som ingenting har är jämställd med andra som ingenting har. Platsen att öva sig att leva av Guds nåd är gudstjänsten. Ur den flyter inte bara givandets glädje utan

också den ödmjuka saklighet som gör att det som ges, det må vara något av materiellt värd, medkänsla, förståelse, förtroende eller bara närvaro, ges mellan likställda och därför kan tas emot med bevarad mänsklig värdighet.

Även så hänger diakonin och liturgin samman.

Matt 12:15-18, 25:40, Mark 10:42-45, Luk 22:25-27, Joh 12:26, 13:4, 12, 14-15, Apg 2:42, 3:2-8, 5:15, 6:2-6, 9:32-42, 11:29, 14:8-10, 19:11-12, 20:10-11, 28:8-9, Rom 16:1, 1 Kor 12:9, 26, 28, 16:15, 2 Kor 8:14, Fil 2:7-8, 30, 4:14, 16, 1 Thess 3:7, 1 Tim 3:8-13, 5:23, Tit 3:12-14, Jak 5:14-16, 1 Petr 4:10.

3. Missionen

Liksom diakonin är missionen hela den gudstjänstfirande församlingens uppdrag och ansvar.

Ordet mission förbinder vi gärna med något som händer långt borta, i "icke kristna länder". Och så var det ju en gång. Men i dag finns det "icke kristna" på mycket närmare håll. Under tusen år har kristen tro, kristet präglad lagsättning och kristen kultur satt sina spår i Sveriges land och folk. Och visst finns här alltfjänt levande kristen tro. Men det har mer än förr blivit en fråga om personlig övertygelse. De som tänker och tror som folk gör mest blir inte övertygade kristna. Inte vet de heller mycket om vad kristen tro är.

I Sverige av i dag har kristen mission mycket ogort. Och Svenska kyrkan har, trots sin försvagade yttre ställning, ännu uppdraget att bedriva den. Kyrkan har inte längre någon myndighet att föreskriva människor vad de skall tro – och väl är det. Kyrkans situation har blivit mer lik de första kristna församlingarnas än den har varit på hela tiden sedan dess. Den gången gick budskapet från mänskliga till mänskliga, i hemmen, på gatan, vid affärer, på resor, ibland offentligt och då inte sällan som svar på en anklagelse.

Även i dag vittnar kristna hela tiden om den Herren Jesus som de tror på. Bara att någon går i kyrkans gudstjänst pekar mot den Jesus som det handlar om i kyrkan. Om ens namn finns med vid

ett kyrkligt val, kan någon börja fråga vad man gör där. Något händer, och arbetskamraterna slänger ifrån sig ett "Tror du verkligen på det där?!" En som för egen del inte känns vid någon tro kan ändå, när hon hör en kristen mänskliga tala, förnimma närvaron av något ofrånkomligt. En annan, som fått bekymmer på riktigt, känner hos en kristen vän, eller bara bekant, någon sorts trygg kontakt med verkligheten, som inger förtroende. En kristen drabbas själv av kroppslig eller psykisk smärta, och de som är nära nog att se det undrar hur hon står ut. En resande lägger märke till vad en medpassagerare läser eller att han ber inför sin måltid, och samtalen är i gång. Metoden mun mot öra fungerar.

Några dras eller går själva in i ett mer offentligt meningsutbyte, vid möten, i tidningen, i etermedia eller på nätet.

För alla gäller regeln att vara beredd att svara var och en som kräver besked om vårt hopp. Ge det oförfärat, men ödmjukt och respektfullt, säger aposteln. Det handlar om sakbesked, att klart säga vem vi tror på och varför. De skenbart starkare orden om "hur det känns", vare sig det gäller ljuvlighet eller vrede, när bara den som redan känner likadant; de hör inte hemma i vitnesbåset.

Skall vi kunna ge sådana besked som kan hjälpa andra framåt i klarhet och kunskap, måste vi öva oss att finna de riktiga orden. Den omsorgen bidrar också till att den som vittnar blir mera klar på sin egen tro. Helt tydligt är det en uppgift för församlingarna inte bara att undervisa sina medlemmar i kyrkans tro utan också att öva dem att ge besked om sin tro och sitt hopp.

Det är, liksom det var redan i apostolisk tid, varje kristens be-kännelse att Jesus är Herre. Då var det alldeles vanliga, för oss nu okända, människor som tog den tron med sig till storstäder som Rom och Antiochia. I deras efterföljd kallars svenska kristna i dag att ge besked om sin tro och sitt hopp.

Det händer att kontakter som börjar liksom av en slump får en fortsättning i mer ordnade former. Men ofta, alltför ofta tycker man, blir det ingen fortsättning. Då kan det vara till både tröst och lärdom att tänka på hur det gick för Jesus: tio fick hjälp, en kom tillbaka – och han gjorde det för att han inte hade någon annanstans att gå. Bättre villkor än vår Herre kan hans tjänare inte göra anspråk på.

En annan missionsregel säger: "innan du talar med en mänskliga om Gud, talar du med Gud om den mänskliga". En kristen, det är

en som företräder Gud ut mot världen, har alltså en öppning bakåt mot uppdragsgivaren, Gud. All mission börjar och slutar i bön.

När Jesus sände sin apostlar ut i världen sade han: "Gör alla folk till lärjungar, döp dem och lär dem." Under långa tider gick kyrkan i förbund med jordisk makt, som inte sällan tvingade hela folk till underkastelse och lydnad. Det hände att militärt besegrade folkgrupper fick välja svärdet, det vill säga döden, eller dopet. Även i vårt land åtog sig statsmakten att hålla kvar folket vid kyrkans lära. Det lättade efter hand, och i dag är vi övertygade om att Jesus och hans sak kommer bäst till sin rätt utan några jordiska maktmedel.

En lärjunge är inte utlärnd. Lärjunge är en som håller på och lär. Att göra ett folk till lärjungar har ibland uppfattats så att alla individer skulle göras till avgjorda och personligen övertygade kristna. Men så går det inte till. En sådan makt finns inte, och vi saknar den inte. Att folket blir lärjungar betyder att det i folket hela tiden pågår ett kristet lärande, att människor får höra om Jesus, att människor lär känna honom allt bättre och älska honom allt mer.

Någontans på denna väg, för många strax i början, för allt fler lite längre fram, infogas människan genom dopet i den kristna gemenskap som är Kristi kropp och Guds husfolk och som blir synlig i kyrkans gudstjänst. Det är en milstolpe och en port att gå igenom, men lärandets väg går vidare genom hela livet till evighetens tröskel.

I apostlarnas vittnesbörd om Jesus, levande, död och uppstånd, finns källorna till kyrkans liv. I det växer och mognar de kristna till att bygga upp Kristi kropp tills alla förenas i en trons gemenskap och mognar till att ta emot Kristi fullhet. Dit hör att var och en förstår att vad hon gör eller inte gör påverkar hela kyrkans liv. Om en lem lider, lider alla de andra med den; om en kroppsdel är sjuk, är hela kroppen sjuk. Utåt är varje kristen en budbärare, ett Kristusbrev till världen. De kristnas liv är den "bibel" de som står utanför tron kan läsa. I en tid när allt färre har någon egen erfarenhet av kristet liv, blir dessa praktiska vittnesbörd allt viktigare.

Ps 49:2, 117:1, Mikka 4:1-4, Sak 8:22-23, Matt 10:8, 24-25, 28:19-20, Luk 17:11-19, Joh 15:18-20, 20:21, Apg 4:7-11, 20, 8:4, 26-27, 10:7-8, 18, 11:19-21, 13:2-3, 28:14-15, 1 Kor 12:13, 26, 2 Kor 3:3, Ef 4:11-16, 1 Thess 1:8, 1 Petr 3:15, 4:10

4. Bönen

Apostoliskt format kyrkoliv är ett liv i bön. Av hela vårt hjärta och hela vår själ är vi med i den gemensamma bönen i kyrkans gudstjänster på söndagen och under veckan. Inte minst förbönen blir vårt arbete och vår glädje. Vi ber om förnyelse av vår kyrka och av oss själva. Vi lägger fram nöden för Gud och vill i allt släppa in Jesus, sakligt enkelt som när Maria gick till Jesus vid bröllopet i Kana och bara sade som det var: "De har inget vin." Vi ber för våra närmaste. Vi tar kontakt med varandra när vi kommer i svårigheter eller beråd och ber om förbön.

Vi använder både kyrkans rika bönetradition i bönböcker och förbönshand och våra egna vardagsord. Många har funnit Tidegärden som form för sin gemensamma bön.

Vi söker fasta stunder på dagen för bön och stillhet, men deltar också i den ständiga bön som stiger upp till Herren varje stund. Vi känner kyrkan och glädjen i en bönegemenskap. Den kan vara i fasta böne- eller omsorgsgrupper eller bara med två eller tre som vi känner förtroende för.

I bönen bär vi människor och omständigheter till Gud. Men bönen bär också oss till honom som ständigt på nytt med syndernas förlåtelse ger liv och salighet.

1 Sam 1:10, 2 Sam 12:16, 1 Kung 8:23-53, 18:36-37, Job 42:2-6, Ps 1-150, Jes 30:15, 50:4, Matt 6:5-15, Luk 18:1, 24:53, Joh 2:3, Apg 1:14, 2:46, 3:1, 10:4, 30, Rom 10:1, 12:2, Ef 6:18, Fil 4:6, Kol 4:2-3, 1 Thess 5:16

5. Bibeln

Bibelbruk

För den som vill veta mer om Jesus, vem han var, vem han är, vad han sade och gjorde och om den verkan det han sade och gjorde hade på samtid och eftervärld, finns bara ett sätt: att gå in i Bibeln.

Bibeln är boken om Jesus. Att Jesus är huvudperson i Nya testamentet är givet. Om Gamla testamentet säger Jesus rent ut att Mose och profeterna skrev om honom. Apostlarna säger att Skriftternas verkliga mening, den som Gud avsåg när de skrevs ner, kommer fram när man läser dem som profetiska ord om Jesus Messias/Kristus. Här kan de som inte delar kyrkans tro ha svårt att hålla med. De ser skrifterna som dokument av sin tid och för sin tid. De nöjer sig med det som de gammaltestamentliga författarna ur kristen synpunkt skrev liksom i förbifarten. Det är mycket nog för att ge många både sysselsättning, levebröd och andlig behållning. Men det kyrkan håller på med är att utforska vad alla Skrifterna, Gamla testamentets profetiska och Nya testamentets apostoliska, säger om Jesus, om hans gärning och om trons liv med honom.

Kyrkans bibelbruk är först och sist högläsning i gudstjänsten. Det var också avsikten med de flesta av Bibelns böcker. De skrevs ner för att kunna läsas upp för en församling. Det var inte bara därför att man inte hade kommit på att trycka böcker och så ge var och en möjlighet att läsa hemma för sig själv. Det profeter och apostlar hade att säga angick – och angår – många på en gång. De ville att många skulle höra det tillsammans och föras samman av att göra det.

När kyrkan skapade gudstjänstordningar för sina återkommande högtider, påsk, pingst, Marie bebådelse, jul och så vidare, valde man också bibeltexter i anslutning till varje särskild högtid. I sina huvuddrag finns detta urval kvar även i Svenska kyrkans evangeliebok. Vad som läses får ju inte begränsas till den enskilde prästens eller församlingens favoritställen. Tillsammans skall alla de olika läsningarna presentera kyrkans hela budskap.

Med boktryckarkonsten och den allmänna läskunnigheten kunde varje enskild få sin egen Bibel och läsa i den. Det dagliga

bibelbruket, som varit förbehållet några få, blev en möjlighet för alla. Den enskilda bibelläsningen är dock alltid en del av hela kyrkans bibelbruk. Den blir ingen privatsak som skjuter ut individen från gemenskapen. Den bygger i stället samhörighet med alla som hör och läser orden från Gud.

En samhörighet som går särskilt långt tillbaka, bortom apostlarnas tid, är den regelbundna läsningen ur Psaltaren, som var och är judarnas bönbok och som har förblivit den kristna kyrkans bönbok. Tidegården har psalmer för dagens och kyrkoårets tider. Några, som har bönen som en huvuduppgift, ber den ofta i dess helhet.

Det tar tid att komma in i den. Först finner man växelläsningens gemensamma rytm, sedan blir orden allmer förtrogna, bortom förståndsbehandling sjunker de in i psykets djupskikt. Så talar Guds ord till hela människan. Även i andra former av bibelbruk händer detsamma ständigt på nytt: gamla ord blir levande, får ny innebörd och ger nytt liv.

Bibelbruk är också en fråga hur man läser. Som i så många andra sammanhang finner människor vad de söker. Somliga är ute för att finna fel. Och de gör det: uppgifter som inte stämmer riktigt med varandra eller med det man tror sig veta från annat håll; det står sådant om Gud som gör att man bara blir upprörd och arg. Andra vill ha pålitliga regler för rätt och fel. Och de hittar bibelställen som de kan använda till det, både för egen del och för att kritisera andra. Många, en del av dem finns i kyrkan, söker mönster för hur de skall handla rätt och undvika att göra fel. Det finns mycket, både i Nya och i Gamla testamentet som de kan ta åt sig. Och de gör det. Några söker personer som de kan känna samhörighet med snarare än regelsystem. De finner människor som Gud talar till och handlar med, och så hör de de gamla orden riktade till just sig. Till sist lär sig trons människor att höra bibelordet där det står som Guds Ord till dem själva där de befinner sig.

Ibland blir ordet till tröst, ibland blir det till dom, inte sällan till bådadera. En gång bekräftar det trons visshet, en annan gång säger det något helt nytt och överraskande. Den som läser vidare för att lära känna Jesus bättre och så få veta mer om Gud, får efter hand se allt mer av Guds rikes hemliga härlighet – och sitt eget elände.

Matt 1:22, 2:15, 17, 23, 4:14, 8:17, 21:4, 27:9, Luk 4:17, 21, 24:44-45, Joh 2:17, 5:46, 8:56, 12:16, 38, Apg 1:16, 13:27, 29, Rom 16:5, 23, 1 Kor 1:2, 16:19, 2 Kor 1:1, 3:14-16, Gal 1:2, Ef 6:24, Fil 1:2, 4:21-22, Kol 4:16, 1 Thess 5:27

Bibelinnsikt

Bibeln blir aktuell när vi tar den på allvar. En viktig testsituation på detta är predikan. Predikantens uppgift är att få dem som är i kyrkan att ta bibelordet på allvar så att det blir aktuellt för dem. Det börjar med att människorna kommer texten så nära – och texten dem – att de förnimmar att den angår dem. Då blir det viss skillnad om församlingen består av erfaret kyrkfolk eller om det finns ett stort inslag av åhörare som har ringa eller ingen känedom om den kristna trons huvudstyrcken. I senare faller är predikan i en missionsituation. Osäkra och sökare kan fatta och fattas av ett vittnesbörd om trons här och nu. Ett sådant kan visst stimulera och inspirera även dem som vet lite mer. För deras skull får predikan dock inte stanna vid det uppmuntrande och inbjudande. De troende skall ha rejäl undervisning. Att denna går längre och djupare än vittnesbördet betyder inte nödvändigtvis att den är torr som ett kompendium i dogmatik. Även undervisningen riktar sig till människor i syfte att få dem att ta bibelordet på personligt allvar. Men den är sammanhängande och allsidig – som vittnesbördet inte behöver och inte kan vara.

Predikan kan liknas vid en bro mellan Bibelns värld och åhörarens. En bro måste, för att vara farbar och säker, vara väl förankrad i båda sina fästen. Det har funnits predikanter som lade ut läran och lät människorna reda sig så gott de kunde. Dagens mode är det motsatta: nu proppas de blivande prästerna fulla med samhällslära och psykiatri, Bibeln skall man inte ta alltför högtidligt, där är ju allt ändå bara "tolkningar".

I verkligheten gäller här inte något antingen-eller utan ett både-och. Prästen skall visst känna människorna, deras behov och deras resurser, i trons perspektiv storheten i deras gudomliga kallelse, lika väl som eländet och torftigheten i det liv de faktiskt lever. Han skall till och med vara expert på att känna igen synden, hos de lagfromma inte mindre än hos de skamlöst själviska. Samtidigt skall han vara förtrogen med Bibelns värld, inte bara med dåtidens mänskliga tänkesätt utan också och framför allt med Guds fräls-

ningsplan, som var fördold för den tidens vise och mäktige och uppenbarades först i Kristus, genom hans förhärligande på skammens trä och hans ärorika uppståndelse.

Predikans uppgift är att göra klart för dem som hör – kanske finns bland dem någon tjuvlyssnare som inte har några bestämda åsikter att gömma sig bakom – att det som texten säger handlar om dem, just dem som är där just nu.

Olika traditioner har gått till väga på lite olika sätt. Ingen behöver bli ritualist på metoden. Vi kan lära oss att igenom olikheter i språkvanor och liturgisk stil känna igen det dubbla allvaret, gentemot Guds Ord och gentemot dem som det talas till. För predikanter av alla traditioner gäller den självframsakande fråga som Bo Gertz ställde sig efter sitt första år som församlingspräst: "Om människor har hört det jag har sagt det här året och tagit det till sig, blir de då saliga?"

En rätt predikan innehåller den undervisning varje kristen behöver för att hålla sig på och komma vidare på salighetens väg. Den som inför andra skall ge skäl för sitt hopp, okända eller kända, behöver sannolikt en mer systematisk kristendomskunskap. Det gäller dem som har tagit på sig ansvaret att fatta beslut, så kallade förtroendevalda, församlingens anställda och många som "bara" går regelbundet i gudstjänsten.

Vår kyrka har alltför varit angelägen att erbjuda fullgod trosundervisning. Luthers lilla katekes lärdes utantill. Passions- och andra predikogudstjänster, Bibel- och katekesförklaringar växte fram. Under 1900-talet kom studiecirkelarna och andra grupper, där frågor, ibland ganska personliga, och svar på dem blev en väsentlig arbetsmetod. Det systematiska bibelstudiet fick nya former i anslutning till särskilda grupper, ungdomsarbete, missionsvännen, kyrkobroder och så vidare.

Till alla dessa arbetsformer finns ett rikligt utbud av skrivet och tryckt material. Det finns förklarande kommentarer till bibeltexten, bibelbok för bibelbok, det finns kunskapsrika synpunkter på kyrkoarens predikotexter. Det finns goda och lärorika böcker om själva bibeltexterna eller på Bibelns grund. Det finns sammanfattande korta framställningar av huvudpunkterna i trosläran. Här skall bara nämnas 1878 års katekesutveckling och Grund & Gränser II, utarbetad till Linköpingsmötet 2000. I båda har hänvisningarna till bibelställen en bärande funktion.

Bibelstudiet börjar ofta med att man låter erfarenheter ur sitt eget eller samtidens liv belysa bibeltexten. Längre fram kommer man alltmer att göra tvärtom: man tar sina problem med sig inför bibelordet och låter det kasta sitt ljus över dem. Det var så apostlarna gjorde med det oväntade tomrummet efter Judas Iskariot. De sökte i Skriften och fann där den vägledning de behövde. Då kunde de förstås Skriften ganska bra.

Apostlarna hänvisar ständigt till det som står skrivet. Även hos övervägande hednakristna församlingar förutsätter Paulus en hjälpsväckande bibelkunskap.

Till apostlarnas efterföljd – ett apostoliskt kyrkoliv – hör ett medvetet och tråget bruk av Guds Ord, sådant det är oss givet i Gamla och Nya testamentets profetiska och apostoliska skrifter, det samlade vittnesmålet om Jesus Kristus, vår Herre. Ett ständigt pågående bibelstudium är ett ofrånkomligt kännemärke på en levande församling.

Luk 24:27, Apg 1:15-20, 2:16-21, 25-28, 8:32-35, 11:26, 15:35, 17:3, 18:28, 28:23, Rom 12:7, 15:3-8, 1 Kor 3:1-3, 12:8, 28, Kol 2:7, 1 Tim 3:2, 2 Tim 2:24, 3:14, 4:2-3, Tit 1:8, Hebr 5:13-14, 6:1-3

6. Sakramenten

I omsorgen om sin kyrka använder Gud olika medel för att ge sin nåd både åt kyrkan och åt var och en av hennes lemmar. De främsta nådemedlen är Ordet och sakramenten. En kristen litar på dessa utvärtes synliga och hörbara ting, som Gud enligt sina löften använder för att vara och verka bland oss.

Dopet

Dopet för in människan i Kristi död och uppståndelse, den gamla människan dör och begravs, och en ny föds. Det är Guds egen handling, som han aldrig ångrar. I dopet ger han oss del i alla sina gåvor och sätter in oss i den dagliga kampen för den gamla människans död och det nya livet i Kristus. I dopet gör han oss till lem-

mar i sin kropp, kyrkan, och ger oss del i helig Ande som ett påtagligt löfte om det eviga livet.

I apostolisk tid var dopet ett trons tecken. I Nya testamentet nämns dopet och tron genomgående tillsammans. De är två sidor av samma sak, övergången från köttets värld till Andens, från Adam till Kristus. När kristendomen blev majoritets- och statsreligion, blev – som det ännu är på många håll i världen – både dopet och trosbekännelsen mer en fråga om i vilket mänskligt sammanhang man hörde hemma. Då kunde, som i vårt land, kungen bestämma att alla i riket födda barn skulle döpas inom en viss tid efter födelsen. Det bara förutsattes att alla delade den tro som staden hade.

Trostvängnet lättades och försvann. Den kristna tron blev hos några mer personlig, hos flertalet mindre angelägen. Dopseden levde dock kvar, efter hand med allt mer försvagad bindning till kristen tro.

När folkets band till kristen tro tunnades ut, följde kyrkan med. Den lutherska och allmänkyrkliga tron att Gud i dopet begraver den gamla människan och föder en ny, tonades ner. I stället framhöll man dopets funktion som förkunselse, särskilt som en kallelse till ett kristet liv. Det är i och för sig riktigt – dopet kallar oss var dag att göra bot och ta emot Guds nåd – men att göra denna kallelse till dopets enda innebörd är dock en alltför försiktig dopsyn.

Under senare år har man i Svenska kyrkan försökt bryta denna utveckling och närma sig apostolisk ordning. Man vill göra kyrkans medlemmar mer medvetna om Guds stora och oåterkalleliga gärning i det kristna dopet.

Att prästen i förväg träffar dopbarnets föräldrar är ett led i det. Dopritualet ger numera också möjlighet att tydligare markera sambandet mellan familjen och trosbekännelsen. Man har inom kyrkan allt mer fått upp ögonen för kyrkans ansvar att ge de barn hon döpt kunskap i kristen tro och erfarenhet av kristet liv. Att allt fler tidigare odöpta döps senare i livet lever till att dopet allt oftare blir ett personligt ställningstagande.

Kopplingen mellan dop och tillhörighet till kyrkan är mer uttalad än förrut. Hela mediedebatten i den frågan har bidragit till att fler ser att Svenska kyrkan i grunden är ett trossamfund med ett religiöst ärende. Och när kyrkan inte längre är en offentlig myndighet har det blivit lättare att se att kyrkans uppgift är att syssla med religiös tro och religiösa handlingar.

Mycket återstår dock. Någon likhet med apostolisk ordning blir det inte förrän man från kyrkans sida börjar förvänta sig något sorts svar, om än aldrig så svagt och oklart, på frågan "Varför vill ni ha ert barn döpt?" Det är inte fråga om trosförhör eller om att märka ut gränser. Det är bara det att i vår värld är inte dopet, lika lite som tron, något självlkärt.

Nattvarden

Även den lutherska och allmänkyrkliga läran att Kristi uppståndelsekropp förenar sig med nattvardens bröd och vin och delas ut med dem har skymts bort. Olika "symboliska" tolkningar har kommit in och brett ut sig.

Här har återupptäckten av apostolisk tro kommit tidigare och blivit tydligare än med dopet. Inte minst genom de kraftiga varningarna för ovärdig nattvardsgång bröts den allmänna nattvards-seden i större delen av Svenska kyrkan. När nattvardslivet kom tillbaka var det inte som en allmän folksed utan på grund av människors behov att komma nära Gud, konkret och märkbart. Så har nattvarden blivit ett trostecken, inte olikat dopets roll i den tidiga kyrkan. Nattvardsstillfällena blir fler. Numera finner man det alldeles normalt, och dessutom god allmänkyrklig ordning, att högmässa firas varje söndag, och då som hela församlingens möte med sin Herre. Den är uppståndelseglädjens fest, där vi bekänner att Kristus verkligen är närvarande i, med och under bröd och vin. Vi håller fast vid nattvarden som ett möte mellan himmel och jord och en försmak av himmelens härlighet.

Så mycket bedrövligare är det när nattvarden missbrukas för helt andra syften än som nådemedel.

Till glädjen hör allvarat. Nattvarden ger oss del inte bara i Jesu uppståndelses nya liv utan också i hans död på korset och därmed i den kamp som pågår här i världen. Glädjen kommer till syndare som tar emot förlåtelse. "Var och en måste pröva sig själv, sedan må han äta brödet och dricka bägaren", manar aposteln. De flesta behöver hjälp, somliga mycket hjälp, för att göra den prövningen hederligt och sakligt. Första hjälpens plats är den beredelse som föregår varje nattvardsmässa. Grundligare och mer personligt blir det i bikten och den enskilda själavården, som också är en del av kyrkans sakramentala liv.

Så gestaltas även genom sakramenten ett apostoliskt kyrkoliv i förlåtelsens rike.

Ps 51:8-9, 139:1, 23, Matt 3:11, 26:26-28, Mark 5:28, 14:22-24, 16:16, Luk 22:19-20, Joh 1:33, 6:51, 53-58, 20:22-23, Apg 2:38, 42, 46, 16:31, 33, 19:4-5, Rom 6:3-6, 1 Kor 11:23-29, 12:13, Gal 3:26-27, Kol 2:12, Tit 3:5, Jak 5:14-15, 1 Petr 3:21, Upp 7:17, 19:7-9

7. Ämbetet

I Jesus Kristus, hans död och uppståndelse, har Gud fött oss på nytt till ett levande hopp, som vi får leva i tron på Jesus allena. Han har gett oss sin kyrka att leva trons liv i. I detta andliga rum ger han oss sina gåvor. Ordet som tänder tron och fostrar oss att växa i den, och sakramenten som infogar oss, med ande, själ och kropp, i hans uppståndelsekropp.

Till Guds gåvor hör också kyrkans ämbete, inrättat av Gud för att vi genom nådens medel, Ord och sakrament, skall få del i det evighets liv som börjar redan här på jorden. Jesus kallade och utvalde apostlar, gav dem helig Ande och fullmakt att förlåta synder, och sände dem så ut i världen. Apostlarna i sin tur insatte beprövade och oförvitliga män som sina medarbetare och efterföljare. Så har det fortsatt: biskopar har vigt biskopar, präster och diakoner, alla till livslångt uppdrag. Eftersom ämbetet är en gåva från Gud och inte något vi själva har hittat på eller konstruerat, får vi ta emot det sådant som det är oss givet.

Ämbetets uppdrag och ansvar är först och främst att förvalta Ord och sakrament och, i anslutning till det, att undervisa, att leda församlingen i bön och att öva den i kärlek och gemenskap.

Liksom man i teologin har liknat Sonen och Anden vid två händer som Gud brukar till att ingripa i världen, kan man likna kyrkfolk och präst vid två händer, skapade och utrustade för att samverka i Guds tjänst och till Guds ära. Som ömsesidigt beroende lemmar i Kristi kropp gestaltar de ett rikt och starkt trosliv, så att kyrkans uppdrag kan utföras i vittnesbörd och tjänst, ett sant apostoliskt kyrkoliv.

Många ser inte kyrkans ämbete som en gåva från Gud utan menar sig ha befogenhet att fritt bestämma över det. Ett problem är att också en del av dem som går in i församlingen har en ofullständig eller skev bild av kyrkans tro.

Det ena som det andra ger anledning till ständigt bön om Andens vind.

Matt 9:9, 10:1-4, 28:16-20, Mark 1:16-17, 2:14, 3:13-14, Luk 5:10-11, 6:12-16, Joh 1:35-51, 20:22, Apg 6:5-6, 13:3, 20:17, 28, 1 Tim 3:2-6, 4:14, 6:12, 2 Tim 1:6, Tit 1:5-9, 1 Petr 5:2-4

8. Gemenskapen

De som lever av nåd behöver inte jaga positioner. De som inte söker prestige behöver inte göra sig till. De som lever i sanningen har förtroende för varandra.

I sanning och kärlek byggs gemenskap. Den var, jämte apostlarnas undervisning, brödsbrytandet och bönen, ett kännetecken på den första kristna församlingen. Översättningen av det grekiska ordet *koinonia* varierar lite: brödra- eller församlingsgemenskapen eller, mer konkret, den inbördes hjälpen. Här återupprättas det mänskliga närskapet till: att leva i gemenskap, som en avbild av kärleken mellan personerna i Treenigheten.

Ljksom i urförsamlingen är gudsfjärnen gemenskapens bas. Gudsfjärnen måste formis så att den uttrycker det. Vi behöver också gemenskaper där vi kan vara mer personliga och ägna oss åt förbön, studier, samtal, lovsång och en omsorg där vi kan dela och stödjia varandra. Vi behöver också förrimma gemenskapen med kristna som delar samma vision och samma liv bortom församlings- och nationsgränser.

Ur den inbördes omsorgen växer diakonin. Utom det den betyder för människor som behöver och får hjälp, har diakonin en signalfunktion. Den proklamerar en livshållning som, på trots mot tidens jagande efter att synas och att äga, inte isolerar sig utan sträcker sig mot andra och mot ett liv i kärlek och tjänst. Det blir en övning att se våra medmänniskor med Jesu ögon, med glädje se de

resurser och den härlighet som de är skapade till och på samma gång se den brist och nöd som ibland går i dagen men ofta döjjs bakom en snygg fasad.

När vi själva har lyfts ur lagfronheten till tro på våra synders förlåtelse och Jesu förtjänst, kan vi inte döma någon, bara fråga hur vi kan hjälpa varandra. I sanning och kärlek kan vi växa upp till en kristen livsstil och en kristen etik, som oavbrutet konfronteras med den ström av intyck och tankesystem, frustrationer och utmaningar, misslyckanden och svagheter som världen bjuder oss. I allt detta får en kristen människa leva av Guds nåd och förlåtelse och ta emot de gåvor Gud ger genom sin kyrka. Så ger den kristna gemenskapens liv i världen denna värld både en utmaning och ett hopp.

I gemenskapen får människor stöd att leva i sin jordiska kallelse.

Yrke, familjeliv, kontakter och intressen, samhällsengagemang, kreativitet, allt som fyller en människas liv kommer från Gud och har sitt mål i Gud. Hon är i detta inte ensam och övergiven. Hon vet att den värld hon tillsammans med andra verkar i är Guds skapelse, om än ockuperad och skadad. Hon vet att Gud räknar stort och smått på annat sätt än människor och att Gud inte gör skillnad på fromma verk och trista vardagsysslor. Hon vet att hon lever av nåd och inte behöver göra något märkvärdigt för att behaga Gud. Vissheten att hon lever i Guds kallelse gör henne fri att utan sidoblickar och baktankar gå in i församlingen för de närmaste, för samhället hon ingår i och för den värld hon är en del av. Denna visshet skapar trygghet och frimodighet, saktighet och uthållighet. Den är en viktig sida av det kristna livets rikedom.

Ibland handlar det inte så mycket om att se Guds mening med den situation man råkar vara i, som att finna sin plats i Guds plan med världen. Här kan en gemenskap präglad av sanning och kärlek ge både uppslag och uppmuntran, inspiration och mod. Ofta behöver nämligen en människa mycket mod för att se igenom både andras och sina egna syndar och upptäcka de resurser Gud gett henne och sedan, inte minst, för att bejaka den kallelse han ger tillsammans med gåvorna.

Mest har vi hört om hur blivande präster blivit medvetna om en djup och obetvingslig önskan att få tjäna Gud just som präster i hans kyrka, vidare om hur denna inre kallelse både uppmuntras och grundligt prövats och hur den yttre kallelsen slutligt bekräftats

av biskopen genom vigningen. Men proceduren är i grunden densamma inför varje avgörande i livet, val av utbildning, val av livskamrat, erbjudanden av olika slag. I en del fall gäller det hela livet, i andra en begränsad tid. Men i det ena fallet som i det andra är frågan: "Är detta det Gud har satt mig i livet för att göra?" Några får uppgifter i kyrkan och visst inte bara de präst- och diakonvigda, utan många andra, hel-, del- och fritidsarbetande. De flesta får arbetsplatser och försörjning på annat håll än i kyrkan. Dem kan den kristna gemenskapen hjälpa att leva i Guds kallelse. Även den som blir sjuk, arbetslös eller lämnad ensam i sorg kan få hjälp att se detta minus i livet som en Guds kallelse. I Kristi kors, i det svåraste lidande och den yttersta förmedling uppenbaras Guds härlighet.

1 Mos 1:27, 2:15, Matt 5:16, 7:1, 18:20, Mark 3:34-35, Luk 6:36, Joh 3:21, 8:32, 13:34-35, Apg 2:42, 46, 17:9-36, Rom 12:10, 13:10, 14:13, 1 Kor 7:20, 12:27-28, 13:4-7, 2 Kor 10:3-4, Ef 4:15-16, Fil 3:7-8, Kol 3:12-14, Jak 1:12, 5:13-14.

* * *

Ett apostoliskt format kyrkoliv är alltid öppet för hela rikedommen i Guds gåvor och uppenbarelse. Samtidigt bevarar vi medvetandet om det mest nödvändiga, det utan vilket vi inte kan leva som kristna.

Detta apostoliskt formade kyrkoliv är vårt ansvar och uppdrag, var och en och alla tillsammans, troget och i stor glädje.